

Heittäydyttiin, irroteltiin, yllätyttiin

Minna Hautio ja **Arto Lindholm** (toim.) (2025).

Heittäydy – Irrottele – Ylläty

Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät.

Professional Publishing Finland Oy. 266 s.

Annukka Tapani

VTT, lehtori*, dosentti**

Tampereen ammattikorkeakoulu*

Pedagogiset ratkaisut ja kulttuuri

Tampereen yliopisto**

annukka.tapani@tuni.fi

Merja Sinkkonen

YTT, yliopettaja*, dosentti**

Tampereen ammattikorkeakoulu*

Soveltavan tutkimuksen keskus

Tampereen yliopisto**

merja.sinkkonen@tuni.fi

Minna Haution ja Arto Lindholmin ”*Heittäydy – Irrottele – Ylläty. Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät*” -kirja tarjoaa nimensä mukaisesti menetelmiä tutkimukselliseen kehittämistyöhön, koska kehittämisosaamisen merkitystä ei nyky-yhteiskunnassa voi korostaa liikaa eikä tähän tematiikkaan ole kirjoittajien mukaan vielä montaakaan teosta tarjolla. Kirjoittajia on teoksessa kaikkiaan 24 ja teoksessa on esitelty 50 luovaa, osallistavaa ja toiminnallista menetelmää. Tutkimuksellisen kehittämistyön kautta teoria ja käytäntö kutoutuvat yhteen ja siinä keskitytään uusien toimintatapojen luomiseen, laadun parantamiseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin. Innovatiivisten menetelmien osaaminen on tärkeä taito, samoin taito ajatella epäkonventionaalisesti. Tutkimuksellisen kehittämisen päätavoite on muutoksen aikaansaaminen. Tämä on keskeinen ero tieteelliseen tutkimukseen, jonka tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja ymmärrystä tutkit-

tavasta ilmiöstä. Arkisesta kehittämisestä se eroaa suunnittelun, järjestelmällisyyden ja aiemman tutkimustiedon hyödyntämisen kautta.

Teoksen tavoitteena on auttaa kehittämishankkeiden tekijöitä ajattelemaan *toisin*, innovatiivisesti ja uudella tavalla. Esitellyt menetelmät on ryhmitelty 10 eri ryhmään:

1. Haahuile
2. Heittäydy
3. Irrottele
4. Ylläty
5. Tarinoi
6. Tee näkyväksi
7. Koe
8. Kokoa
9. Tarkkaile
10. Opi

Lukemista helpotti jokaisen artikkelin samanlainen rakenne: esitellystä menetelmästä oli alussa tiivis kuvaus, sen jälkeen määriteltiin, millainen kehittämistarve ko. menetelmällä voidaan ratkaista, minkälaisia toimenpiteitä se sisältää, millaisia aineistoja aikaansaadaan ja miten ne dokumentoidaan, mitä menetelmä tuottaa ja lopuksi esiteltiin esimerkkejä menetelmän käytöstä. Voimme yhtyä toimittajien näkemykseen siitä, että teosta ei välttämättä ole tarpeellista lukea kannesta kanteen, vaan kirja toimii parhaiten inspiraation lähteenä uusista menetelmistä ja viitoittaa artikkelikohtaisten lähdeluetteloiden avulla hankkimaan lisätietoa valitusta menetelmästä.

Arvioinnin kirjoittajina asemoimme itsemme vahvoiksi TKI-osaajiksi, mutta myös ammatillisen opettajankoulutuksen ja ammattikorkeakoulun opettajiksi, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittäjiksi sekä monipuolisiksi tutkimukselliseksi kehittäjiksi. Tämän perusteella analysoimme seuraavaksi – kirjoittajien jaottelun innoittamana – mistä teoksessa yllätyimme, mikä oli tuttua, mitä uutta opimme ja miten voisimme teosta omassa korkeakoulutoiminnassamme hyödyntää.

Yllätys: Kirja onnistui yllättämään tarjoamalla paljon aluekehittämiseen mutta myös sekä taiteeseen että luontoon linkittyvää toiminnallista kehittämistä. Mukana on niin sanataidetta ja räppiä, teatteria, luotaimen käyttöä, sarjakuvien kuin valokuvankin käyttämistä. Vaikutuskeinoina ovat näyttelyt, kollaasit, koonnit bussipysäkeille, kansalaisaloitteiden aikaansaamiset ja muut yhteiskunnallisen keskustelun virittelyt. Teoksesta saa siis paljon vinkkejä kehittämistyön linkittämisestä ja sen näkyväksi tekemistä osana yhteiskunnallista toimintaa.

Teoksessa oli myös paljon uudenlaisia ajatuksia kehittämiseen, joiden soisi nousevan tässä kiireen ja tehokkuuden hallinnoimassa ajassa isompaan arvoon. Näistä mainittakoon vaikkapa *flaneeraus*, jossa keskeistä on hidas mutta utelias olemisen tapa, joutilaisuus ja päämääristä irti päästäminen, heikkojen signaalien tunnistamiseksi. Tai jos ei halua heittäytyä aivan yllätyksiä tarjoavaan flaneeraukseen, miltä kuulostaisi *kuljeskelu* kokemusasiantuntijoiden eli menetelmän termein oppaiden johdolla vaikkapa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien elämän ymmärtämiseksi. *Hupiteorian* nostaminen menetelmäksi oli yllättävä, sillä huumorin käyttö opetustyössä, mutta myös kehittämistyössä voi olla hankalaa: mitä itseasiassa on ”hupi”?

Tuttuus: Tuttuja menetelmiäkin oli tarjolla, kuten esimerkiksi *eläytymismenetelmä* ja *kiteyttäminen*. Teos tarjosi näillekin uusia käyttö- ja sovellusmahdollisuuksia, tosin eläytymismenetelmän käytössä mainittu kehyskertomusten määrä (”vähintään kaksi, mutta voi niitä olla useampiakin”) haastoi omaa eläytymismenetelmäkäyttökokemuksitamme, varsinkin kun se näin ilman perusteluja ja lähdeviitteitä esitettiin. Tuttuja olivat myös *ideointipaja*, *Bikva*, *benchmarkkaus*, *tulevaisuuspuja*, *Delfoi* ja erilaiset *varjotuksen* muodot sekä *haamuasiointi*. Teos tarjosi näistä kuitenkin hyvää koontia. Erityisesti haluamme nostaa esille *arvostavan haastattelun* runollisuutena ja tarinallisena positiivisena konstruktiona.

Uuden oppiminen: Teosta lukiessa oppi paljon uusia menetelmien nimiä, kuten vaikkapa *bodystorming* (”kehoriihi”) tai tulevaisuuteen suuntautuva *backcasting*. Teos myös haastoi omia asenteita nostamalla esiin *leikkimisen* ja *pelaamisen* kehittämismenetelmänä sekä korostamalla suunnistuksellista osaamista osana *seikkailullista luontokartoitusta*. *Ystäväni-kirjan* käyttäminen kehittämismenetelmänä innosti soveltamaan sitä pikaisesti omassa toiminnassa.

Teos avasi omaa ajatteluumme kehittämistyön menetelmistä: esimerkiksi lähiötutkimuksessa käytettyä *kehystämistä* voisi hyvin miettiä ammatilliseksi opettajaksi kasvun viitekehystenä tai ylipäätään työn merkityksellisten elementtien raamittajana: sitä voisi soveltaa ajatukseen, miten opettajaksi opiskelevat tai ammattikorkeakouluopettajat näkevät vaikkapa opettajan työn ydinosaamisen. *Kokemusotantaa* voisi soveltaa esimerkiksi työn kuormituksen mittaamiseen; menetelmän esittely sisälsikin hyvät analyysit toiminnan eettisyydestä ja osallistujien sitoutumisesta. *Muutoslaboratorio* vakuutti menetelmänä, jolla pohtia, tehdäänkö organisaatioissa oikeita asioita. Näin ollen teoksen tekijöiden toive, esitettyjen menetelmien kokeilu ja soveltaminen omiin tarpeisiin, toteutui jo arvioitsijoiden ajattelussa ja toiminnassa.

Hyödyntäminen: Kirja tarjoaa herkullisen mahdollisuuden tutkimuksellisen kehittämisen menetelmäpohdintoihin korkeakouluopiskelijoiden, erityisesti ammatillisten opettajaopiskelijoiden ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoiden kanssa. Opettajaopiskelijoiden kanssa jokaista esiteltyä menetelmää voisi tarkastella sen sisältämän käyttötiedon kautta: millaisia odotuksia, näkyviä tai näkymättömiä, menetelmä asettaa ihmis-, tieto- ja oppimiskäsitykselle.

Usea menetelmä sisältää viitteen osallisuudesta, osallistamisesta tai osallistumisesta. Tämä johtaa ajatukseen, että jokainen ihminen on oman elämänsä paras asiantuntija ja kun kehitetään vaikkapa asukkaan elinympäristön palveluja, mikä onkaan parempi keino, kuin kuulla asukasta itseään. Usein haastattelu tai asiantuntijakeskustelu tuntuu tällaisessa tilanteessa varsin muodolliselta. Teos tarjoaa kuitenkin monipuolisia keinoja asukkaiden kuulemiseen ja osallistamiseen: miltä vaikuttaisi vaikkapa *kuonovetoinen aistikävely* tai *tarinallinen arviointi*. *Valottumista* voisi soveltaa hyvin vaikkapa ammatillisen opettajankoulutuksen oppimisympäristöhavainnoiteihin ja -tutustumisiin. Sokerina pohjalla haluamme nostaa kehittämismenetelmän ”*kokemuskekkerit*”. Jääköön se sitten yhdeksi kirjaan perehtymisen makupalaksi. Kirjan alussa todettu näkemys siitä, että kehittämistyöhön pyritään nykyaikana osallistamaan eri toimijoita, joiden roolit liudentuvat toisiin, elää artikkeleissa läpi kirjan.

Nopeat yhteiskunnalliset muutokset vaativat organisaatioilta uudistumiskykyä ja tekoälyn kehitys auttaa analysoimaan yhä suurempia tietomääriä. Samalla ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja yhteisten merkitysten luomisen merkitys kasvaa. Kuten kirjassa todetaan, tieteellinen ja systemaattinen ajattelu ei ole sidottu tiettyihin metodeihin, vaan sen ydin on systemaattisuudessa, läpinäkyvyydessä ja perusteluissa. Teoksen luetuun on helppo päättää arviointi kirjoittajien omaan toiveeseen: ”*Rohkaisemme opinäytetöiden tekijöitä keskustelemaan ohjaajien kanssa menetelmävalinnoista ja perusteleemaan rohkeatkin valinnat suhteessa kehittämistehtäviin ja -kontekstiin.*” Samaa avarakatseisuutta ja innovatiivisuutta toivomme myös muille tutkiville kehittäjille ja kehittäville tutkijoille.